Cuvinte și construcții asemănătoare în argoul francez și în cel românesc

Laurențiu BĂLĂ

Universitatea din Craiova
University of Craiova
Personal e-mail: lbala@central.ucv.ro

Words and similar constructions in French and Romanian Slang

In many European (and non-European) slangs there are identical or similar words and constructions, although the origin or explanation of these phenomena are not always very clear. If the case of terms of Romani origin, long present in almost all European slangs, things are relatively simple and easy to understand (e.g., the French choucard and the Romanian șucar come from the Romani śukar), in other cases etymological similarity is harder to spot. For example, the French chiée and the Romanian căcălău have the same origin (the Latin cacare) and sense: '(very) long, high volume, enormous'. Other times, the existence of identical or similar constructions between two (or more) slangs betrays a certain commonly shared forma mentis of the slang users.

Keywords: French slang, Romanian slang, identical/similar words/phrases/constructions

Vom încerca în cele ce urmează să oferim o explicație a prezenței în diverse argouri (din motive de spațiu, ne vom ocupa, așa cum am anunțat încă din titlu, doar de două argouri, francez, respectiv, românesc) a unor vocabule și construcții identice sau, uneori, asemănătoare.

Exceptând influența directă pe care limba romani a avut-o asupra celor două argouri (ca și în cazul altor argouri europene, prin contactul direct între vorbitorii nativi ai acestei limbi și ceilalți europeni), în celelalte cazuri nu se poate vorbi decât de o influență indirectă sau, ceea ce este cel mai interesant, de o anume modalitate comună de a percepe sau de a interpreta realitatea, sesizabilă printre argotizanți, indiferent de etnia acestora.

Am divizat articolul nostru în patru părți, primele două ocupându-se de termeni argotici comuni celor două argouri, iar ultimele două de construcții (identice, respectiv asemănătoare) în argoul francez și în cel românesc.

Trebuie să precizăm că exemplificările pe care le-am inserat în cazul majorității acestor termeni sau construcții au fost preluate din diverse opere literare, dicționare sau de pe internet, în toate cazurile păstrând grafia originală.

1. Termeni argotici care au același etimon străin:

a) romani

Date fiind contactele pe care membrii acestei etnii le-au stabilit, în timpul peregrinărilor prin Europa, mai ales, cu anumite grupuri sociale, de obicei marginale, aparținând populațiilor majoritare din diverse țări, multe din argourile europene conțin termeni de origine romani.

Astfel, un cuvânt precum choucard, însemnând 'frumos, bine, bun' (cu variantele chouard și chouaga) provine în argoul francez de la etimonul de origine romani choucar (Esnault, 1965 și Colin *et al*., 2002), și ar fi intrat în franceză în 1947 (cf. același Esnault, reluat de Colin).

Ex.: T'as raison, la vie c'est *choucard*.

(Pierre Merle, *Le Déchiros*, 1991, *apud* Merle, 2007: s.v.)

Același etimon a dat în argoul românesc termenul șucar (<țig. śukar) (Sarău, 2006), cu aceleași sensuri.

Ex.: – Când te mai văd, cucoană, că tare mai eşti şucară...
(Eugen Barbu, *Groapa*, 1997: 202)

michto sau misto, cu sensurile 'bun, agreabil, plăcut' provine dintr-un alt etimon romani, michto (Esnault, 1965), iar o sintagmă precum *C'est michto* ('E bine') ar fi intrat în franceză în 1952.

Ex.: Wouah mec ! Vas-y téma la meuf qui vient comment elle est trop *michto*! J'la choperais bien celle-là...
(dictionnairedelazone.fr)

În argoul românesc, de fapt, în limbajul familiar mai degrabă, ținând seama de răspândirea acestei vocabule, avem echivalentul mișto, termen care a dezvoltat o familie lexicală mult mai bogată decât în franceză: *mișto*căreasca, *mișto*car, *mișto*căreală, *a mișto*cări, *mișto*cuț.

Ex.: – *Mișto* cosor, să n-am spor! De unde l-ai pescuit? Oi fi neam de caramangiu și-ai moștenit sculă bună...
(Eugen Barbu, *Groapa*, 1997: 51)

surin, dublet al lui chourin înseamnă 'cuțit' (folosit ca armă albă), 'pumnal' și chiar 'sabie' și a intrat mult mai devreme decât ceilalți doi termeni în argoul francez (1850, cu sensul de 'cuțit', respectiv 'sabie', și 1856, pentru sensul de 'pumnal'.

Ex.: Passe ton *surin* dans une boutonnière de ton gilet, pour pouvoir le tirer tout de suite, dit la borgnesse.
(Eugène Sue, *Les Mystères de Paris*, 1965, I: 192)

În argoul românesc, echivalentul său, provenind din același etimon romani, este șuriu (<țig. churi). Spre deosebire de precedentul termen, acesta prezintă mai multe derivate în franceză, unde întâlnim atât verbul *suriner* ('a ucide, a lovi cu un cuțit'), cât și substantivul *surineur* ('cel care dă lovituri de cuțit', 'asasin', cf. Sandry, 1967)

Ex.: – Cu *șuriul* știi să dai? mai întrebă Stăpânul cu glas răgușit, și o clipă cercelul de argint, legat cu ață roșie de ureche, sclipi în lumina focului.
(Eugen Barbu, *Groapa*, 1997: 51)

b) german

Termenul schnaps 'țuică' (Marcillac, 1968 : 14; Colin *et al*., 2002: s.v.) este de origine germană și denumește, o băutură alcoolică tare obținută din cartofi sau cereale și fabricată mai ales în ținuturile germanice, apoi, prin extensie, în registrul familiar sau regional, orice tărie. Este interesant de remarcat faptul că inițial, în limba germană, cuvântul însemna 'înghițitură, cantitate (de vin, de alcool) care poate fi înghițită dintr-o dată', căci provine din verbul *schnappen* 'a înghiți, a aspira'.

Ex.: Il vaut mieux boire un *schnaps*, que de regarder de travers ceux qui le font. – Nils Kjaer, *Une lettre sur l'esthétique*
(dicocitations.com)

Echivalentul său familiar-argotic din română este șnaps 'rachiu (tare)' (din același germ. Schnaps) și reprezintă unul dintre numeroșii termeni folosiți în argoul românesc pentru a denumi o băutură alcoolică tare.

Ex.: Problema e că în Rusia nu prea există șofer treaz: păi, dac-ați ști că pe șosele umblă numai indivizi rupți de beți, ați mai avea curaj să vă suiți în mașină dacă n-ați trage un șnaps înainte?
(academiacatavencu.info)

Termenul schpile sau chpil 'joc' din argoul francez provine din germ. Spiel 'joc' și mai conține în familia sa lexicală termeni precum schpiler, spieler sau chpiler 'a juca (la Bursă, cărți etc.)' (Colin *et al*., 2002) sau substantivul schpilleur 'jucător'.

Ex.: J'avais pas beau *schpile* pour embrayer sur des sujets pareils, fallait être du même milieu, fréquenter les mêmes endroits, les mêmes courts de tennis, les allées cavalières du bois de Boulogne... – Alphonse Boudard, *Le café du pauvre*
(Colin *et al*., 2002: s.v.)

Același etimon german Spiel a dat în argoul românesc cuvântul șpil, dar având sensuri diferite față de franceză: 'aranjament (incorect), plan necinstit; șmecherie'. El intră în componența unor expresii precum a întoarce șpilul 'a dejuca planurile (cuiva)' sau a prinde șpilul, o expresie mai degrabă popular-familiară însemnând 'a înțelege, a pricepe'.

Ex.: Care-i *spilul*, intrebati? Foarte simplu: in Finlanda, amenzile se dau in functie de venitul cetatenilor.
(motobikes.ro)

c) italian

Interjecția basta, însemnând în argoul francez 'destul', 'ajunge' provine din italianul basta (Colin *et al*., 2002: s.v.). Cu o sută și ceva de ani mai înainte, pentru Léon Merlin (1888: s.v.) termenul însemna același lucru, dar originea pe care i-o atribuia era spaniolă! Merle (2007) menționează varianta baste!, formă care apare deja în limba franceză la Rabelais, în *Pantagruel* (1534) (cf. Colin *et al*.) sau la Molière (1666):

Ex.: SGANARELLE: *Baste!* laissons-là ce chapitre. Il suffit que nous savons ce que nous savons, et que tu fus

bien heureuse de me trouver.
(Molière, *Médecin malgré lui*, Acte I, Scène I)

Iată și un exemplu mult mai recent:

Ex.: Avec, cerise sur le gâteau, des milliards donnés au patronat sans aucune contrepartie ni exigence. CA SUFFIT ! STOP ! *BASTA* ! Il est temps d'arrêter cet engrenage.
(collectif3a.org)

Aceleași sensuri ('gata', 'destul', 'ajunge'), le are și echivalentul românesc basta, mai degrabă familiar într-o construcție precum *(Și) cu asta, basta!*, însemnând 'am terminat (discuția)'.

Ex.: N-aveam nevoie de meci castigat la masa verde, dar trebuia oprit meciul si cu asta *basta*.
(ziare.com)

d) latin

Cuvântul chiée (participiul trecut, în franceză, de la verbul vulgar chier 'a se căca') înseamnă în argoul francez 'număr mare', 'cantitate mare', '(foarte) mult'.

Ex.: *C'était une belle femme, assez forte avec une chiée de gosses qui se cramponnaient à ses jupes.*
(languefrancaise.net)

Termenul franțuzesc poate fi pus cu ușurință în relație cu adjectivul invariabil (vulgar) din argoul românesc căcălău (folosit uneori și ca substantiv neutru sau adverb), derivat de la verbul căca (acesta provenind, ca și omologul său francez, din același etimon latin, *cacare*). Sensurile sale sunt identice: 'enorm', 'în cantități uriașe'. În legătură cu acest termen, Iorgu Iordan (1944: 358) trimite la termenul catalan *femer*, dar și la portughezul *estrumadal*, al căror sens propriu este 'tas de fumier', adică 'morman/grămadă de bălegar'. Henri Bauche, citat și de Iordan, amintește construcția *une chiée de* folosită în franceza populară cu rol de adjectiv nehotărât în locul construcției *beaucoup de* (1928: 100), iar în dicționarul care încheie lucrarea sa dedicată limbajului popular (*Ibidem*: 207), echivalează substantivul feminin *chiée* prin 'grande quantité, grand nombre'.

Ex.: Curve avem *căcălău*. De ce n-am introduce prostituția în Codul Caen al Profesiilor?
(bogdanstoica.ro)

Trebuie menționată și varianta glumeață căcălău, Măria ta, inspirată, se pare, dintr-un banc cu Ștefan cel Mare și însemnând, evident, același lucru.

Ex.: Ştiți foarte bine că şi la CEDO sunt băsişti *căcălău, Măria Ta*!
(dcnews.ro)

2. Termeni argotici românești împrumutați din franceză

Substantivul châssis înseamnă printre altele, în argoul francez, 'Corp armonios, bine proporționat (vorbind mai ales despre o femeie)'. Colin *et al*. (2002) consideră că acest sens se datorează comparației cu forma aerodinamică a unui automobil, dar dacă ținem seama de faptul că Esnault (1965) menționează ca dată a primei citări anul... 1929, numai de formă aerodinamică nu poate fi vorba!

Și Sandry (1967: 56) menționează construcția un beau châssis cu sensul de 'tânără drăguță bine proporționată', dar și Marcillac (1968: 34).

În argoul românesc, termenul echivalent este șasiu, cu sensul de 'corp', acesta figurând la Dumitrescu (2000). Tot din domeniul automobilistic, Volceanov (2006) menționează, cu același sens, termenul caroserie, expresia

a îndoi (*cuiva*) caroseria/speteaza însemnând 'a lovi (*pe cineva*) cu putere, a bate tare (*pe cineva*)'.

Termenul mansarde înseamnă în argoul francez 'craniu' (cf. Caradec, 1977; Colin *et al*., 2002). Același Caradec, dar în ediția din 2006 a dicționarului său, menționează o construcție de genul *Rien dans la mansarde* ('(a nu avea) nimic în cap'), iar la Sandry (1967: 236) întâlnim expresia *tu yoyottes de la mansarde*, însemnând 'tu ești nebun'.

În argoul românesc, mansardă înseamnă 'cap' și provine, evident, din franceză. Apare în multe expresii care trimit la sănătatea mintală a cuiva: a avea ceva la mansardă/(a avea) probleme/lilieci la mansardă, dar și în multe alte construcții care trimit la 'cap' atât în sens de sediu al inteligenței (a fi mobilat la mansardă 'a avea o cultură generală solidă, a fi școlit/învățat'), cât și, sinecdotic, la o parte a sa, gura, într-o expresie precum a-și face mansarda 'a urma un tratament dentar'. Rodica Zafiu (2007) observa că în perioada actuală mansardă a înlocuit, practic, construcția 'la etaj', foarte des întâlnită în prima jumătatea a secolului trecut și pe care Iorgu Iordan o descria în *Stilistica limbii române* (1944).

Ex.: *Daca a declarat el asa ceva, are probleme la mansarda. Nu mi-a facut nici o televiziune.*
(a1.ro)

Termenul clarinette, înseamnă 'penis' în argoul francez, printr-o metaforă legată atât de forma acestui instrument muzical de suflat, cât și de o anumită practică sexuală (așa se explică expresia *jouer un air de clarinette baveuse*). Celelalte sensuri ale termenului ('șperaclu', respectiv 'instrument, unealtă') sunt, astăzi, învechite în argoul francez.

Acestuia îi corespunde în argoul românesc cuvântul clarinet (în expresia clarinet cu gușă care trimite nu numai la organul sexual masculin, dar și la aceeași practică sexuală), dar și alte instrumente muzicale, tot

din familia celor de suflat, și care au aceleași sens: flaut (cu gușă/cu greutăți), fagot, taragot.

3. Construcții identice în cele două argouri

Cuvântul popular cul 'cur' intră în multe construcții în limba franceză, aici ne vom opri însă numai la două, căci acestea au echivalente și în limba română. Prima este en tomber sau en rester sur le cul 'a fi stupefiat':

Ex.: Le resto japonais est à *tomber sur le cul*...:)
(tripadvisor.fr)
Ex.: Madonna en Israël, vous allez *rester sur le cul*!!!
(sepharade2.superforum.fr)

Și în română există expresia a cădea în cur, cu sensul de 'a fi foarte mirat':

Ex.: (...) nu e o carte de bucate editata si scoasa pe piata ca sa intri aici si *sa cazi in cur* de uimire ca n-ai mai auzit de felurile astea de mancare.
(adihadean.ro)

În ambele limbi, explicația acestei expresii pornește de la sensul propriu (pierderea echilibrului în urma unui șoc suferit: alunecare pe gheață, pe o coajă de banană etc.) și ajunge la sensul figurat, de data aceasta ca urmare a unui șoc de ordin abstract (o știre, o situație, un eveniment etc.), efectul fiind același.

Cea de-a doua construcție este baiser sau lécher le cul de qqn 'a linguși cu slugărnicie pe cineva'.

Ex.: Le mois qui précède les augmentations, t'en as plus que d'habitude dans le bureau du chef qui viennent lui *lécher le cul*!
(dictionnairedelazone.fr)

Și în limbajul popular românesc sau extrem de familiar există o construcție echivalentă, a linge/pupa pe cineva în cur, sensul fiind același, în ambele limbi expresia reprezentând o culme a servilismului.

Ex.: Dinescu catre Pora: Te crezi desteapta, de-l *lingi in cur* pe Basescu?
(220.ro)
Ex.: Octavian Paler a promis ca se va rasuci-n mormant de cate ori Cristoiu il *va pupa-n cur* pe Basescu!
(catavencii.ro)

Expresia cercueil ambulant sau à roulettes reprezintă o denumire peiorativă pentru 'automobil' (Bernet și Rézeau, 2008: s.v., cei doi amintind și de cântecul lui Guy Beart, *Cercueil* à *roulettes*, de pe un album din 1965)

Ambele variante din franceză au construcții corespondente în română: sicriu ambulant sau sicriu pe (patru) roți, evident, sensurile fiind aceleași:

Ex.: Si cred ca Matizu nu s-a dovedit un *sicriu ambulant*, si nici nu are cine stie ce dotari...
(forum.softpedia.com)
Ex.: Si asa Aveo e *„sicriu pe 4 roti"* cum spun multi si cum a dat la teste (...)
(clubchevrolet.ro)
Ex.: Loganul e *sicriu pe roti*.
(gandul.info)

O altă expresie, care se referă la un cu totul alt tip de automobil este aspirateur à nanas (învechită, după Bernet și Rézeau, 2008: s.v.), à belettes (*Ibidem*), sau à gonzesses (variantă pe care am întâlnit-o pe internet), cei trei termeni reprezentând în argoul francez diverse sinonime pentru 'fată, femeie tânără'.

Ex.: Excellente voiture. j'ai eu la même en décapotable, carrossée par pininfarina. Un véritable *aspirateur à nanas*
(archives-lepost.huffingtonpost.fr)
Ex.: Franck n'a pas son *aspirateur à belettes*: en révision, et Alexandre n'a pas la voiture de sa mère: elle est rentrée à Paris avec.
(lexpress.fr)
Ex.: Le nouvel *aspirateur à gonzesses* ?... la 207 cc bien sûr !
(207cc.net)

Și în argoul românesc există o expresie echivalentă, aspirator de gagici, și care denumește o 'mașină de lux', presupus magnet pentru femei!

Ex. Noul Volkswagen Beetle este un *aspirator de gagici*.
(video.bzi.ro)

Pentru a desemna lipsa de originalitate, de inteligență, pretențiile exagerate, lipsite de suport ale cuiva există în argoul francez construcția ne pas avoir inventé l'eau tiède sau l'eau chaude. Sintagma „apa călduță" sau „apa caldă" pot fi înlocuite cu o întreagă serie de sinonime: la machine à cambrer/cintrer/couder les bananes ('mașina de arcuit/curbat/îndoit bananele'), toate acestea fiind foarte sugestive.

Și în argoul românesc există o construcție aproape identică, singura diferență constând în... invenția brevetată:

a (nu) fi inventat mersul pe jos și/sau apa caldă.

Ex.: Bine ca ai descoperit tu *mersul pe jos si apa calda*.
(eliberează-bestia.ro)

În sfârșit, o altă construcție identică este cea pe care am descoperit-o într-o lucrare a lui Pascal Aguillou *et al.* (1996 : 135), în exprimarea unui reprezentant al periferiei pariziene:

Ex.: Remarque, personnellement, j'préfère que ce

soit la reum d'un autre qui repleu plutôt que la mienne.

Pe pagina din stânga, autorul simte nevoie să „traducă" fraza în franceza standard:

Remarque, personnellement, *je préfère que ce soit la mère d'un autre qui pleure plutôt que la mienne*!

(*Ibidem*: 134)

Această mentalitate egocentrică o întâlnim și în română:

Ex.: „Îmi pare rău pentru Mendy, dar *decât să plângă mama, mai bine să plângă mama lui*", a declarat pugilistul.

(adevărul.ro)

4. Construcții asemănătoare în cele două argouri

Expresia aller au téléphone, cu sensul 'a-și face nevoile' apare la Sandry (1967: 217), iar mai târziu este înregistrată sub forma téléphoner au pape 'a defeca' (Caradec, 1977 și 2006), téléphoner au pape, à Hitler 'a se duce la WC pentru a defeca' (Colin *et al*., 2002). Dontchev (2007) menționează și el această construcție, adăugând încă un nume, à Winston Churchill, sensul fiind 'a merge la toaletă'. Téléphoner à Hitler este o expresie eufemistică datând din perioada celui de-al doilea război mondial și aparținând membrilor Rezistenței franceze, care o foloseau pentru a se scuza când mergeau la toaletă. Probabil că din aceeași perioadă datează și varianta cu Winston Churchill, dar nu se știe exact cine o utiliza! Nu este exclus să fie vorba de soldații britanici, știut fiind umorul mai special al englezilor (a se vedea în acest sens cântecul lui Jona Lewie, *Stop the cavalry*, din 1980, în care Churchill este evocat: *Hey, Mr. Churchill comes over here/ To say we're doing splendidly/ But it's very cold out here in the snow,/ Marching to win from the enemy/ Oh I say it's tough, I have had enough/ Can you stop the cavalry?*).

Într-o broșură foarte interesantă și rară, Pierrot-les-grandes-feuilles (pseudonimul lui Pierre Devaux) găsim termenul téléphone cu sensul de 'latrină, closet', cu siguranță prin analogie cu clasicele cabine telefonice de pe vremuri, în care nu încăpea, la fel ca și în toalete, decât o singură persoană...

La începutul secolului XX, când telefonul nu era încă atât de răspândit, Aristide Bruant menționa în dicționarul său de argou expresii precum écrire à *Bismarck, au pape,* à *Saint-Pierre* (1901), toate aceste variante având același sens.

Și în argoul românesc există o construcție asemănătoare și având același sens (mai degrabă, 'a urina'), și anume a da un telefon (tot de la ideea de a merge într-un loc asemănător unei cabine telefonice), expresie care, astăzi, în epoca telefoanelor mobile, tinde să dispară, ca scuză eufemistică pentru mersul la toaletă.

O expresie interesantă din argoul francez este café du pauvre (prendre, se payer, s'offrir) pe care Robert Giraud (2011: s.v.) o explică astfel: „Faire l'amour apres le repas". Cu alte cuvinte, este vorba de „actul sexual" ca înlocuitor al desertului constituit de o cafea (de pe vremea când cafeaua, fiind rară și scumpă, nu și-o puteau permite decât bogații, iar săracii erau nevoiți să înlocuiască această plăcere prin actul sexual, presupus a fi gratuit).

Ex.: Un dimanche, après le déjeuner, l'envie me vient de *me payer le café du pauvre*.

(lorenzodeparis.com)

Deși la Colin *et al*. (*op.cit*.: 126) apare ca dată a primei menționări a acestei expresii, sub forma café des pauvres, anul 1943, ea este ceva mai veche, așa cum am descoperit într-o lucrare a lui Lex și Jacquelot (1926: 21) care o explică prin 'relations amoureuses'. Să mai amintim și că Alphonse Boudard are un roman intitulat chiar... *Le café du pauvre* (Paris, Éditions de La Table ronde, 1983), a cărui acțiune se petrece în Parisul de la mijlocul anilor 40 ai secolului trecut, când cafeaua era scumpă, iar o partidă de amor o putea înlocui cu succes!

În argoul românesc întâlnim o construcție oarecum asemănătoare, aspirina săracului, care are același sens (neavând bani de medicamente, săracii se tratează înlocuind banala aspirină printr-un act sexual, presupus a fi, la fel ca și în cazul francezilor, gratuit și, mai ales, mult mai plăcut și mai benefic pentru organism, fie el bolnav sau sănătos)!

Ex.: Un pensionar nemulțumit s-a adresat Protecției Consumatorului, deoarece pastilele pentru potență pe care le luase n-au avut nici un efect. Mai exact, încă mai are răceala aia de care spera să se vindece folosind *aspirina săracului*.

(catavencii.ro)

Un numeral, cinq, intră în argoul francez în construcții în care semnificația sa este 'mână' (evident, aluzia fiind legată de cele cinci degete ale unei mâini). Astfel, întâlnim expresii precum en serrer cinq à un sau y aller de cinq ('a strânge mâna cuiva', 'a da mâna cu cineva'), sau (se) faire un cinq contre un sau jouer à cinq contre un 'a (se) masturba'.

În argoul românesc, același numeral, cinci, are același sens ('mână') într-o expresie de genul a pune bila pe cinci 'a dormi'.

Ex.: Cu amenzi date pe bune c-ai scos daravela-n lume

Fără acte nici permis de dat pielea la întins
Și fără certificate de dat gambele de-o parte
Și să cânți din caterinci când îți *pui bila pe cinci*
(Astaloș, 2001: 223)

Construcția canadienne en peau de sapin 'sicriu'

apare în mai multe dicționare de argou francez (Caradec, 1977 și 2006, Dontchev, 2007). La Sandry și Carrère (1967) o întâlnim sub forma canadienne en sapin (avoir une), pe care autorii o explică printr-o veche expresie franceză, „Mort mis en bière" ('mort pus în sicriu'), cuvântul *bière* neavând aici nicio legătură cu foarte cunoscuta băutură (au etimologii diferite), ci însemnând inițial scândura pe care era transportat un mort (adică 'targă', 'brancardă'), apoi, prin metonimie, 'sicriu'.

Ex.: À son âge, il a droit à une *canadienne en peau de sapin*.

(Caradec, 1977: s.v. „canadienne")

De fapt, în argoul francez au existat întotdeauna multe expresii construite în jurul termenului sapin 'brad', al căror sens este strâns legat de moarte: s'habiller de sapin 'a muri' (Larchey, 1865; Delvau, 1867); paletot de sapin 'sicriu', într-o expresie precum sentir le sapin 'a fi atins de o maladie mortală' (La Rue, 1901); redingote de sapin 'sicriu': Il est sorti de chez lui, les pieds devant, dans une bonne redingote de sapin; sonner le sapin [Elle avait un fichu rhume qui sonnait joliment le sapin. (E. Zola)]; sentir le sapin 'a fi foarte bolnav' (cu alte cuvinte, a mirosi a lemnul din care se fac sicriele săracilor) (Rigaud, 1881).

În aceste condiții, paralela cu sintagma existentă în argoul românesc, pardesiu din scânduri, este absolut firească. Această construcție, cu sensul de 'sicriu', apare la Dumitrescu (2000), dar și la Volceanov (2006). Este interesant de remarcat faptul că la primul autor întâlnim, pentru *a omorî*, expresia a face cuiva pardesiu de scânduri, iar pentru *a ucide* menționează a face (cuiva) costum de scânduri, iar cu sens argotic, pentru același verb, a băga pe cineva în costum de placaj (palton de scânduri).

Ex.: Pe tuciuriul asta portocaliu numai un *pardesiu de scanduri* il mai face bine.

(portalulrevolutiei.ro)

Construcția Si vous faites des petits, vous m'en mettrez un de côté (/gardez m'en un) reprezintă în franceză o ironie la adresa unui cuplu de îndrăgostiți (Bernet și Rézeau, 2008: 686):

Ex. HENRI. [...] Eh bien, vous êtes mignons. comme ça, tous les deux! Et *si vous faites des petits, vous m'en mettrez un de côté*! (J. Balasko, *Nuit d'ivresse*, 1990, p. 57, *apud* Bernet și Rézeau, 2008: 687)

O expresie aproape identică, dar cu o încărcătură ironică mult mai pronunțată există și în română, sub forma când ți-o făta mintea să-mi dai și mie un pui, folosită pentru a ridiculiza o idee, o afirmație, o pretenție a cuiva, considerată exagerată, deplasată etc:

Ex.: *când ți-o făta mintea să ne dai și nouă un pui*...

(gsp.ro)

Expresia nu este chiar nouă în română, sub o formă asemănătoare ea putând fi întâlnită, de exemplu, la Alecsandri:

PEPELEA: Ba nu, zău, *când a face pui antereu, să-mi dai și mie unu de sămânță*.

(Vasile Alecsandri, *Arvinte și Pepelea*, Actul I, Scena IX)

Astăzi, în funcție de inspirația și de intenția ironizatoare a autorului, ea poate fi „completată":

Ex.: *cand ți-o făta mintea să-mi dai și mie un pui* să-l omor

(paginadebanci.ro)

sau:

Ex.: Ai un cap... *când ți-o făta mintea pui*, să îi strângi de gât să nu fie „dăștepți" ca tine.

(mediafax.ro)

Concluzii

Fără nicio pretenție de exhaustivitate, am încercat în acest articol să arătăm care sunt explicațiile prezenței, în diverse argouri (francez și românesc, în cazul de față), a unor cuvinte și construcții identice sau similare. Ne-am oprit la cele care ni s-au părut mai interesante, numărul lor fiind, evident, mai important: nu am inclus printre cele analizate construcții de genul *on ne change pas une équipe qui gagne* (nu se schimbă echipa care câștigă (mai ales la fotbal)), *sentir la naphtaline* (a mirosi a naftalină, cu sensul 'a fi depășit/învechit'), sau la fel de cunoscutele *il lui (en) manque un cercle* (îi lipsește o doagă/i-a sărit o doagă), *c'est triste la vie d'artiste*

(ce poate fi pusă în relație cu butada *viață de artist/ noaptea vesel/ ziua trist* existentă în română), ori *ni merci(,) ni merde* (construcția echivalentă românească este mai plastică și, în același timp, mai vulgară: *nici mulțumesc, nici ...tu-te-n cur*).

De asemenea, pentru a nu depăși prea mult dimensiunile obișnuite ale unui articol, ne-am limitat la consultarea unui număr redus de surse bibliografice (în speță, dicționare de argou), mai ales pentru partea franceză. Și aceasta pentru că lexicografia argotică francofonă numără câteva sute de astfel de dicționare, spre deosebire de cea românească, aceasta din urmă neputându-se lăuda decât cu vreo opt, inegale atât ca dimensiuni, cât mai ales ca valoare!

Bibliography:

Aguillou, Pascal *et al. La téci à Panam*. Parler le langage des banlieues (The "téci" to "Panam". Speak the language of the suburbs). Paris, Éditions M. Lafon, 1996, 216 p.

Astaloș, George. *Pe muche de șuriu*. (On the edge of knife) Cânturi de ocnă, cu microglosare argotice și desene de C. Piliuță. București, Editura Tritonic, 2001, 308 p.
Barbu, Eugen. *Groapa* (The Hole). București, Editura 100+1 Gramar, 1997, [1957], 366 p.
Bauche, Henri (1928). *Le langage populaire. Grammaire, syntaxe et dictionnaire du francais tel qu'on le parle dans le peuple de Paris, avec tous les termes d'argot usuel* (The popular language. Grammar, syntax and dictionary of the French as it is spoken among the people of Paris, with all the usual slang terms). Paris, Payot (premier tirage, 1920).
Bernet, Charles; Rézeau, Pierre. *On va le dire comme ça: dictionnaire des expressions quotidiennes* (We'll say it like this: dictionary of everyday expressions), Préface J. Artarit. Paris, Balland, 2008, 1088 p.
Bruant, Aristide [et Léon de Bercy]. *L'argot au XXe siècle – Dictionnaire français-argot* (Slang in the twentieth century – French slang-dictionary). Paris, Librairie Ernest Flammarion, 1901, 457 p.
Caradec, François. *Dictionnaire du français argotique et populaire* (Dictionary of French slang and popular language), Paris, Éditions Larousse, 1977, 256 p.
Caradec, François. *Dictionnaire du français argotique & populaire* (Dictionary of French slang & popular language), Paris, Éditions Larousse, 2006, 298 p.
Colin, Jean-Paul; Mével, Jean-Pierre, Leclère, Christian. *Dictionnaire de l'argot français et de ses origines* (French slang dictionary and its origins), Nouvelle édition mise à jour et enrichie par J.-P. Colin, Préfacée par A. Boudard. Paris, Éditions Larousse, 2002, 903 p. (Première édition sous le titre *Dictionnaire de l'argot*, Paris, Éditions Larousse, 1990, 764 p.).
Delvau, Alfred. *Dictionnaire de la langue verte. Argots parisiens comparés* (Slang dictionary. Parisian slang compared), Deuxième édition, Entièrement refondue et considérablement augmentée. Paris, E. Dentu, 1867, 514 p.
Dontchev, Dontcho. *Dictionnaire du français en liberté (français argotique, populaire et familier)* [Dictionary of French in freedom (French slang, popular and familiar)]. Préface A. Doillon. Montpellier, Éditions Singulières, 2007, 525 p.
Dumitrescu, Dan. *Dicționar de argou și termeni colocviali ai limbii române* (Dictionary of slang and colloquial terms of Romanian language). București, Editura Teora, 2000, 223 p.
Esnault, Gaston. *Dictionnaire des argots* (Dictionary of 'slangs'). Paris, Éditions Larousse, 1965, 644 p.
Giraud, Robert. *L'argot d'Éros* (Eros Slang), Préface de Guy Goffette. Paris, Éditions de La Table Ronde, 2011 (Première publication: Marval, 1992), 489 p.
Iordan, Iorgu. *Stilistica limbii române* (Romanian Language Stylistics). București, Institutul de Linguistică Română, 1944, 401 p.
Larchey, Lorédan. *Dictionnaire historique d'argot* (Historical Slang Dictionary), neuvième édition des excentricités du langage augmentée d'un supplément mis à la hauteur des révolutions du jour, Paris, E. Dentu, 1881, XLIII-365-V-XVII-134 p.
La Rue, Jean. *La langue verte. Dictionnaire d'argot et des principales locutions populaires* (The green tongue. Dictionary of slang and the main idioms popular, Précédé d'une *Histoire de l'argot* par Clément Casciani. Paris, E. Flammarion, 1901, 186 p. (réédité en 1948 et 1986; Ire édition Paris, P. Arnould, 1894).
Lex, Léonce; Jacquelot, Laurent. *Le langage populaire de Mâcon et de ses environs* (The popular language of Mâcon and its surroundings). Mâcon, Chez les libraires, 1926, 126 p.
Marcillac, Jean (pseud. de Jean Jeannin). *Dictionnaire français-argot* (French-slang dictionary). Paris, Éditions de la Pensée Moderne, 1968, 255 p.
Merle, Pierre. *Nouveau dictionnaire de la langue verte. Le français argotique et familier au XXIe siècle* (New dictionary of slang. The slang and colloquial French in twenty-first century). Paris, Éditions Denoël, 2007, 891 p.
Merlin, Léon. *La langue verte du troupier. Dictionnaire d'argot militaire* (The 'green language' of trooper. Military slang dictionary), 2e édition, Revue et considérablement augmentée. Paris/Limoges, Henri Charles-Lavauzelle, 1888, 91 p.
Pierrot-les-grands-feuilles (alias Devaux, Pierre). *Médecine verte. Glossaire médico-argotique* (Green medicine. Glossary of medical slang). Paris, Laboratoires Brisson, vers 1950, 24 p.
Rigaud, Lucien. *Dictionnaire d'argot moderne* (Modern slang dictionary). Paris, Paul Ollendorff, 1881, 391 p.
Sandry, Géo; Carrère, Marcel. *Dictionnaire de l'argot moderne* (Dictionary of modern slang), Neuvième édition revue, augmentée et mise à jour. Paris, Éditions du Dauphin, 1967, 279 p.
Sarău, Gheorghe. *Dicționar rrom-român* (Roma-Romanian dictionary). București, Editura Sigma, 2006, 224 p.
Sue, Eugene. *Les Mystères de Paris* (The Mysteries of Paris), Tome I. Paris, Éditions Baudelaire, 1965, 605 p.
Zafiu, Rodica. *„Lilieci la mansardă"* ("Bats in the attic"), în *România literară*, Nr. 50, 2007, p.
Zafiu, Rodica. *101 cuvinte* argotice (101 slang words). București, Editura Humanitas, Col. „Viața cuvintelor", 2010, 380 p.

Acknowledgement:

Această lucrare a fost finanțată din contractul POSDRU/159/1.5/S/133255, proiect strategic ID 133255 (2014), cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013.